

(המשך מעמוד 77)

המוססים לספרות. נבלתי ברשתו. היום אין לי ספק כי נתן יונתן, כמשורר, הוא בבחינת הברווזון המכוער של שירת דורי הפלמ"ח. שירתו אמינה בעיני שירת מור-נים יותר משירתם של משוררים כלמיך גלבוני, בנימינה גל, שלמה טנאי, זרובבל גלעד - והיא נחשבת לברבור יפהתואר של שירת ארץ-ישראל. כאשר



נתן יונתן

ברבור יפהתואר של שירה ארצישראלית

אני קורא בשירים של נתן יונתן, הרי שהם ממחישים בעיני את דברי המשורר על "אדם תבנית נוף מולדתו"; הם מעוררים דמיון של השירה כתבנית נוף מולדת.

בימים אלה ראה אור קובץ-שירים חדש של נתן יונתן - שירים עד כאן. כאן המקום להעיר, כי מעלתו של יונתן היא ידיעת מיגבלותיו. בניגוד למשוררים רבים אחרים, המנסים כוחם בכתיבת שירה עב-רית, הוא אינו קופץ מעל לפופיק של פוטנציאל-השירה שלו, ואינו חותר להיות מודרני בכל מחיר. הפשוט הוא כרטיס הביקור של השירה בכלל, וכן של שירת יונתן. אף כפי שהוא כותב בפתיחת שירו הראשון, בקובץ מלים על אדמה ועל מים: "אנך אלונך אבניך / בשרך באורך בניך דותך / גלותך גאולתך גבולותיך / דמך דמעתך דמדומתך / היסלך היסלך היסלך הריךך / ודיות-תונתך ודוויך / חניך חוץ נך חלומך / טובאתך טוהרך טלליך / ימך יומימך יתומך / כאבך כלימתך כלולותיך..." איוו שירה פשוטה ונהדרת, המתגלגלת על קצה הלשון.

כאשר נתן יונתן כותב, "ההרותם היה מלבין והולך לאישו לאורך הדרך / תל-אביב עמופה ערפל, ירושלים רחוקה / מישהו אולי לא יגיע לסוף החורף הזה, לשומקום. / דם הולך ודם בא והארץ לער לם עומדת..." הרי שמדובר בשירה נהדרת, שירה שבכוחה לעורר קוראים ולעורר רר קינאת משוררים. אולי זו הסיבה ה-מביאה את הביקורת להתלם משירתו של יונתן.

ממד מסויים לבחינת שירי נתן יונתן הוא המסדי הימתיכוני. בשיריו של יונתן אין נופים אירופיים מוזיפים, המרובים כל כך בשירתם של המשוררים שהביקורת האקדמית כה אהבת אותם. שירי יוני-נתן מצליחים להעביר לקורא את הניר-פים והתחושות הימתיכוניות באמצעות הטבעית ביותר והפשוטה ביותר. שורת כמו: "כל הלילה שכב יונה על החול. / יפו היתה ימנה כשפנה לחוף... שוב ניתנה לו אורכה לקלל עיר / לשאול את נפשו למות, להבין / שהכול הוא קיקיון אחד גדול..." ממחישות נוף שירי טבעי זה. ביונתן יש כאב אמיתי של חיים ושירה, ולא כאב מוזיף של משוררים. כאשר הוא כותב: "היה לנו הכל / מירכירות / איך לא זרועה ושורפת / אבל לא ישכח / ארץ בין פלטיה-ערון נידהמה / כלנית אדומה / ואוב רך איך נאחו / כסבך הלחות הקרירה..." הרי שורות כאלה אינן עשיות פזיה שירית, כפי שנוהגים משוררי ריח האורבניים והמאד-מודרניים של תל-

נתן יונתן - שירים עד כאן; הור צאת ספרית פועלים; 99 עמודים (כריכה רכה).

# השריף והקומיסר

בחטף

תעתיק לשוני תמוה לשמו של הוגה-הדעות הגרמני פרידריך ניטשה, הובא במדור הספרות של על המשמר, שם הופיע ניטשה בשם ניצשה. המחזאי וההומוריסטן הנודע לווין נכנס בשבוע שעבר, ביחד עם בנו בן ה-13, אל אחד הבנקים. כאשר ראה הבן את אביו מבצע פעולות בנקאיות באמצעות פינקס המחאות, אמר: "אני רוצה כסף עם פרצוף!". אחד ממכריו של מחבר מאה שנות בדידות, גבריאל גרסיה מארקס, שיספרו סטיו של פטריארך ראה אור השבוע בהוצאת עם עובד, סיפר, בעת ביקור בישראל, על התקופה שבה חיבר מארקס את מאה שנות בדידות, כשהיה נתון במצוקה כלכלית. בתשובה לשאלת בנו הפעוט, סיפר מארקס תמיד על "היום בו יבוא איש לבוש שחורים עם מיוודה של דולרים..." כאשר פורסם הספר בארצות-הברית וזכה להצלחה חסרת-תקדים, תבע מארקס ממו"לי האמריקאים לשלוח לביתו, "איש לבוש שחורים עם מיוודה של דולרים..." עלימנת לרצות את בנו.



בת שבע שריף

צנזורה ודיקטטורה פוליטית

התפתח במותו סיסט בלהות של אותה ספרים, בזה הנוסח: "ספרים מתגללים הנוצה, עשרות, מאות, לאין מספר, האש לוחכת את הנייר, כל ספר משוער לעוזה. צרהה קורעת אוזניים עולה מעברים, קין פושט את ידיו אל הספרים הנוצרים בלהבות-אש... אבל למה הוא מחרף את עצמו? הלא הוא בפנים, היכן אתם? הלהבות מסני וזורת אתן. לכל הרהות, מה זה? לפתע-פתאום, אינו יודע מה היה לו, בני-הארץ נהפכים לספרים. הוא זועק בקול גדול זעט, בלי לדעת את נפשו, לעבר האש, הוא רץ, מתנשף, מגרף את עצמו, קופץ לתוך האש ומחפש, וגופים מת-הננים כופתים אותו... עגלות ענקיות, גובה כגובה בתים, הרים, שמים, קרבות וכאות אל המזבח הכולעי-כל משני צדדים, מעשרה, מעשרים, מכל הצדדים כולם. הקול, אדיר וקפלני, מלעיג, עכשיו הגיע תורם של הספרים!..."

מה בעד החלון. את העור הקורן הניתח אחריה על הארץ. אחת מנשותיו הקוד-מות מצאה את שניהם וצעקה עד שניחר גרינה בתשוקתה לפס-חיים. ירדה אל האיש האדיר שבאותו מחוז, משוגע אחר, שהיה מתגורר בתוך צואת כיכר השוק. שעות ארוכות התפלשה לרגליו. והנה ירק המשוגע בידה לעיני הכרות היה עליה לבלוע את רוקו. בכתה והתעצבה ימים רבים, כי אהבה את המת גם באין ליבו עימו. מתוך הקלון אשר בלעה למענו צמח לב חדש מן הקרקע החמה של חזה. נתנה אותו והוא חזר אליה. בסין יש נשים היודעות לאהוב. בספריות של קין יש רק הנמר. אך אין הוא צעיר, גם אינו יפה, ובמקום העור הקורן הוא לובש חצאית מעומלנת. יותר משהוא חפץ בלי, בו של החכם. הוא מחשיב את עצמתיו. הגרוע שברחות הסנינים נימוסיו נאים מימימי פרוזה המממית. "

כל שמתרחש הוא תהליך חורבנם של הערכים למיניהם. טרזה מחפשת את פינג קס הבנק. קין שואף להימלט. כאשר נמלט קין, הוא נשא בתיקו מפה ענקית של העיר, קנה-המידה 1:5000. ובה סימן את בתי-המסחר לספרים בעיגולים אדומים. הסיבה: הוא נמלט בלא ספריות, והיפוש דרך לשימור המידע שלו וידיעותיו. באיר-רח מופלא ומפגל, החל לדחוס קין בחגור יות הספרים את הספרים לראשו. "בי-יתיים נאספה עימו ספריה קטנה של כמה אלפי כרכים... כל לילה לן בבימת-מלון אחר. איך יעביר את המשא הכבד והולך-מאחר שהיה לו זיכרון בליימחה נשא את הספריה החדשה כולה בראשו. התיק נשאר ריק..."

סנוורים, שראה אור לראשונה בגרמנית בשנת 1935, ראה אור בעברית בהוצאת של 44 שנה. כוא המקום להעיר, כי מחבר סנוורים, אליאס קאנטי, הוא ממוצא יהודי בולגרי, ששפת-אמו היתה הלאדינית. ספר מומלץ בכל מדף ספרים המכבד עצמו.

אביב. גם כאשר יוצא יונתן, ושירתו עימו, לגופים רחוקים, הוא שומר על האר תנשיות והגעועים. כאשר הוא מתאר נו פים רחוקים הוא חולם את ארץ-ישראל, בניגוד למשוררים אחרים, שהיו חפצים להיטמע בגופים האחרים. ספר זה של יונתן הוא מספרי השירה העדינים והרגישים שראתה השירה העב-רית באחרונה.

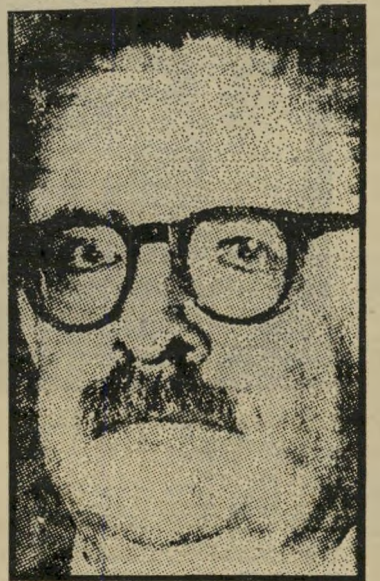
תרגום

# העיוורון

אליאס קאנטי, סופר ומחזאי אוטרי, שנודע במלחמתו בפאשיזם, ושיצירותיו סנוורים, ההמון והכוז ומחזות כמו קר מדיה של יהירות נודעו בעולם, נחשב בין הסופרים החשובים של המאה ה-20. קאנטי מגדיר את תקופתו כ"מאה מפ-לצתית... זמנים בהם הכל עומד בסימן שאלה, שכן הקיום שוב אינו יציב..." קאנטי נחשב גם כבעל דיעה יוצאת-דופן על הספרות המרכז-אירופית, בעיקר דרך מאמריו על ג'אורג ביכנר, הרמאן ברוך, פרנץ קפקא וקארל קראוס (שני הרי) - נחשב כאחד מבעלי המצי-פון האמיתיים של דורנו, בבחינת לוחם בודד במציאות כושלת.

בימים אלה ראה אור, בתרגום מעולה לעברית, ספרו החשוב ביותר של קאנטי, סנוורים, הידוע יותר בעולם האנגלו-סכ-סי בשם אוטו-דה-פה. גיבור סנוורים הוא "אדם כן ארבעים היושב כל היום על ספרים וכתבי-יד". לדעתו, "לדים קטנים צריך שיגדלו כספריה פרטית... איוו ספר בה תהא יפה יותר לעזור ליצורים רבים כאלה להתגבר על ימי-יגעוריהם...?"

קין, גיבור סיפורו של קאנטי, הגשים את חלומות ילדותו: "כשהיה בן תשע ניכספ אל חנות ספרים. המחשבה שהוא



אליאס קאנטי

מבעלי המצפון האימינים של דורנו

יהיה בעליה ויתלהך בה אנה ואנה היתה אז בעיניו חילול-הקודש. מוכר-ספרים הוא מלך, ומלך אינו מוכר-ספרים..." קין הינו בכיר הסינולוגים החיים עלי אדמות הלכוד בתוך עצמו, בתוך עולם סיוטים שאותו צר לעצמו.

יום אחד שוכר קין אשה שתנער האבק מעל לספריו ותשמור על נקיון דירתו. הוא ממשיך לבזז למין האנושי, להתבונן ב מנגבה: "כימית החול אדם מוזיע או מלהג כדי להרוות את לחמו. כימי אי אדם מלהג בחינם... הוא לא מצא חפץ כיום-מנוחה. שכן שתק תמיד ועבר תמיד..." בשל המשרתת ששכר, מתחיל

אליאס קאנטי - סנוורים; עברית: חיים איזק; הוצאת זמורה ביתן מודן (ב"מ); 410 עמודים (כריכה רכה).